

LUTY/MARZEC 2021-N° 1

ACCOMMODATING A TRAVELLING LIFE

A JOURNEY BACK HOME SUPPORTING PEERS

W tym wydaniu

01 O projekcie

02 Wyniki badań wyjściowych

03 *"Moje doświadczenie w pracy z agentem wsparcia
rówieśniczego"* Autor: Sari Rantaniemi

04 Partnerzy projektu

Image: Bananayota / Pixabay

Odwiedź naszą stronę internetową
www.atl-project.eu

O PROJEKCIE

Organizacje i profesjonaliści pracujący z ludźmi bezdomnymi wiedzą aż za dobrze, że jednym z najtrudniejszych zadań jest zdobycie i utrzymanie zaufania takiej osoby – zwłaszcza, jeśli sytuacja bezdomności trwa od dłuższego czasu. Tymczasem zdobycie tego zaufania to rzecz o kluczowym znaczeniu dla skuteczności wszelkiej dalej idącej, kompleksowej pomocy. Bez gruntu w postaci zaufania osoby bezdomnej propozycje dotyczące istotniejszej zmiany jej sytuacji życiowej - wykraczające poza zaspokojenie bieżących potrzeb – najczęściej spotykają się z odrzuceniem.

Projekt ATL podejmuje próbę rozwiązania tego problemu i umożliwienia tym samym organizacjom pracującym na rzecz osób bezdomnych prowadzenie skuteczniejszych interwencji. Kluczem jest zaangażowanie osób z bezpośrednim doświadczeniem bezdomności. W tym celu projekt ATL wprowadza na scenę postać Certyfikowanego Towarzysza Podróży (Journey Certified Supporter - JCS) – agenta wsparcia rówieśniczego z własnym doświadczeniem bezdomności, przeszkolonego w zakresie metodologii ATL.

Celem Projektu ATL jest stworzenie dostosowanego do realiów życia, opartego na metodologii wsparcia rówieśniczego modelu szkoleniowego, skierowanego zarówno do trenerów przyszłych Towarzyszy Podróży, jak i do samych kandydatów na Towarzyszy Podróży. Model ma bazować na zasadach sprawiedliwości naprawczej i sprzyjać przywracaniu i tworzeniu więzi międzyludzkich (rodzinnych i przyjacielskich) jako drogi do reintegracji.

Image: Art Tower/ Pixabay

Stosowna wiedza i zestaw narzędzi szkoleniowych pomoże przyszłym Towarzyszom Podróży nadać nową wartość i sens swemu doświadczeniu życiowemu i wykorzystać je do pomocy innym w wychodzeniu z różnych stadiów wykluczenia. Dodatkowo program szkoleniowy ATL przygotuje profesjonalistów ze sfery pomocowej do pełnego wprowadzenia powierzonych ich pieczy Towarzyszy Podróży w struktury pomocowe, zapewnienia im potrzebnego wsparcia i podejmowania ramię w ramię właściwych interwencji.

WYNIKI BADAŃ WYJŚCIOWYCH

W ramach badań wyjściowych mających na celu identyfikację potrzeb i najczęściej powtarzających się barier utrudniających osobom bezdomnym powrót do społeczeństwa partnerzy projektu przeprowadzili po dwie grupy fokusowe: jedną z osobami z doświadczeniem bezdomności (ewentualnymi kandydatami na Towarzyszy Podróży), drugą z profesjonalistami (ewentualnymi trenerami a później współpracownikami Towarzyszy Podróży). Poniższe podsumowanie wyników pracy grup fokusowych dotyczy 4 obszarów: pomocy socjalnej, ochrony zdrowia, pomocy mieszkaniowej i reintegracji.

Pomoc socjalna

Najbardziej istotną funkcją pomocy socjalnej jest bycie „pomostem” łączącym osoby z usługami i istotnymi informacjami, zwłaszcza gdy uznaje się tworzenie sieci kontaktów za podstawowy warunek procesu zdrowienia. Sztywność i standaryzacja usług, duża rotacja specjalistów terenowych, nieufność do klientów, oferta ograniczona czasowo oraz niedostateczna wiedza na temat zjawiska bezdomności to kwestie, które najczęściej poruszano podczas wywiadów.

Ochrona zdrowia

Większość uczestników wskazywała na trudności osoby bezdomnej w radzeniu sobie w systemie opieki zdrowotnej, głównie ze względu na wysokie wskaźniki chorób współistniejących (uzależnienia, problemy ze zdrowiem psychicznym, choroby zakaźne, zagadnienia medycyny ogólnej), stygmatyzację społeczną i ogólną niewiedzę o rzeczywistości i konsekwencjach życia na ulicy. Powyższe przesłanki i nadmiar biurokracji pociągają za sobą niewystarczające reakcje i częste zjawisko odsyłania klienta z miejsca na miejsce. Brak stabilnych warunków mieszkaniowych zmienia u osoby bezdomnej percepcję w odniesieniu do własnego stanu zdrowia i bardzo utrudnia stosowanie się do wskazań lekarskich, zwłaszcza w przypadku chorób przewlekłych. Dodatkowe utrudnienia powoduje brak środków technicznych (telefon, internet, transport) i środków finansowych (gotówka na zakup leków). Zgłaszany są również niedobory w zakresie opieki ambulatoryjnej - po wypisie ze szpitala.

Pomoc mieszkaniowa

Głównymi problemami systemu pomocy mieszkaniowej są wadliwe procedury kwalifikacji, brak programów, funduszy i nieruchomości dostępnych dla mieszkalnictwa typu socjalnego oraz negatywna postawa właścicieli prywatnych nieruchomości wobec osób z historią bezdomności. System pomocy mieszkaniowej charakteryzuje się dyktotomią pomiędzy tymczasowym zakwaterowaniem w schroniskach a zapewnieniem natychmiastowej odpowiedzi na bezdomność, jaką przewidziano np. w dobrze znanym programie „Najpierw mieszkanie”.

Użytkownicy wskazują na niedoskonałości systemu opartego na zbiorowym tymczasowym zakwaterowaniu: brak elastyczności, niekompatybilność z zatrudnieniem, przeludnienie, rozwiązłość, słaba higiena, niepewność, brak wsparcia zorientowanego na przyszłość. W przeciwieństwie do tego, zapewnienie prywatnego i stabilnego miejsca zamieszkania na pierwszym etapie interwencji ma nieoceniony wpływ na proces powrotu do zdrowia, wzmacniając wydatnie poczucie bezpieczeństwa, poczucie własnej wartości i bycia w centrum zainteresowania. Krytycznym aspektem tej formy pomocy jest jednak zapewnienie użytkownikowi ciągłego wsparcia w adaptowaniu się do nowych warunków życia, zapobiegające popadnięciu w poczucie osamotnienia i nieadekwatności.

image: Mehdi Sepehri - Unsplash

Powrót do funkcjonalności

Większość uczestników zgadza się, że mieszkanie, zatrudnienie, wsparcie psychospołeczne i psychiatryczne są kluczowymi czynnikami powrotu do zdrowia. Fundamentalne znaczenie – zwłaszcza po długich okresach bezdomności, więzienia, nałogu, przemocowych związków i wszelkich innych okoliczności życiowych wzmagających nieufność i obniżających samoocenę – ma proces reedukacji.

Trudności językowe, starzenie się, długie okresy bezczynności, niski poziom edukacji, biurokracja – wszystko to stwarza bariery w zatrudnieniu. Uczestnicy wskazują prace dorywcze, służebne i wymagające fizycznie jako jedyne zatrudnienie dostępne dla osób bezdomnych. Podkreślają również niemożność utrzymania pracy bez stabilnego i elastycznego w swej dostępności schronienia oraz ze względu na uporczywe zmęczenie i kolizje z harmonogramem stołówek i schronisk.

Wnioski

Istnieje wyraźna potrzeba promowania bardziej proaktywnego podejścia do świadczenia usług, zwiększania dostępu i elastyczności usług, ze szczególnym naciskiem na dostępność i zasięg usług wychodzących aktywnie ku odbiorcy. Interwencje powinny być bardziej zindywidualizowane – adekwatnie do różnorodnych potrzeb osób bezdomnych.

Reorientacja usług jest ściśle związana z podnoszeniem świadomości usługodawców i przepływem stosownej wiedzy. Z tego powodu należy prowadzić programy szkoleniowe dla pracowników służb publicznych i innych osób potencjalnie zaangażowanych w proces pomocy, a także promować stałą współpracę sieciową między strukturami publicznymi a organizacjami pozarządowymi. Inną rzadko poruszaną kwestią jest profilaktyka wypalenia zawodowego wśród osób pracujących na pierwszej linii frontu, których rola jest kluczowa dla powodzenia interwencji.

„Moje doświadczenie w pracy z agentem wsparcia rówieśniczego”

Autor: Sari Rantaniemi, Deaconess Foundation, Finlandia

Przez ostatnie trzy lata pracowałam nad projektem *Zabezpieczanie mieszkań dla kobiet* w Deaconess Institute NEA. Jednym z celów projektu było stworzenie modelu, w którym pracownik socjalny i ekspert z doświadczenia (EbE) pracują w parach. W trakcie trwania programu pilotażowego, klientelę moją i mojej współpracowniczki stanowiło 10 kobiet - wszystkie bezdomne lub zagrożone bezdomnością. Zapewniliśmy im stałe wsparcie w drodze z ulicy do własnego domu, i pod koniec projektu wszystkie kobiety zostały zakwaterowane w ramach programu mieszkań wspieranych lub w samodzielnych mieszkaniach. Bezdomność nie powtórzyła się.

Gdybyś zapytał mnie, jakie były najważniejsze czynniki sukcesu, powiedziałabym, że interwencja była prowadzona przez zintegrowany zespół. Ale czy dobra współpraca dwóch pracowników z tak różnych środowisk jest czymś, co uznałbyś za rzecz oczywistą? Prawdopodobnie nie. Więc co sprawia, że to zadziałało?

W naszym przypadku podstawowa była szczerza wola współpracy i uczenia się od siebie nawzajem. Moja partnerka włączała się do pracy stopniowo i dzięki temu miałyśmy wystarczająco dużo czasu, aby się poznać. Zrobiliśmy wszystko, co w naszej mocy, aby zbudować relację opartą na zaufaniu. Dla mnie oznaczało to, że nie mogłam się ukryć za zawodową rolę i w efekcie podzieliłam się informacjami o sobie i swoim życiu w inny sposób niż z moimi „zawodowymi” kolegami.

Image: Dean Bennett - Unsplash

Zanim przystąpiliśmy do pracy nad przypadkiem, spędziłyśmy dużo czasu na budowaniu wspólnego zrozumienia celów, treści i metod, które miały kierować naszą pracą. Rozmawiałyśmy również o naszych własnych wartościach i wartościach naszej organizacji oraz o tym, jak mogłybyśmy dać im wyraz w pracy z bezdomnymi kobietami.

Dla mnie jako profesjonalistki ważne było, że wówczas sytuacja życiowa mojej partnerki była stabilna, a ona przyjęła perspektywę własnego doświadczenia bezdomności. Przyznała, że na początku denerwowała się pracą z profesjonalistą, ale ja też miałam obawy wobec pracy z agentem wsparcia rówieśniczego. Miałam wiele niepewności i pytań: Czy uważa, że jestem wystarczająco wrażliwa w stosunku do naszych klientów? Czy uważa mnie za dobrą profesjonalistkę?

Musiałam nauczyć się rezygnować z autorytetu opartego na mojej fachowej wiedzy. W praktyce oznaczało to, że moja partnerka mogła pracować samodzielnie i samodzielnie podejmować decyzje. Rezygnacja z autorytetu nie byłaby możliwa bez ciągłego zastanawiania się nad własnym sposobem pracy i otwartości na informację zwrotną od partnerki.

Możesz dowiedzieć się więcej o naszej współpracy z tego [filmu](#)

Oprócz pracy merytorycznej moim priorytetem było wspieranie partnerki w jej pracy. Zorientowałam ją w różnych aspektach życia zawodowego, pracy nad projektami i byłam łącznikiem między nią a innymi profesjonalistami. Mentoring był uzupełnieniem współpracy.

Podczas wspólnej pracy zrodził się między nami głęboki szacunek do wiedzy drugiej strony. Partnerka miała doświadczenie użytkownika usług, a ja wiedziałam, jak poruszać się po systemie usług i uzyskiwać odpowiednie świadczenia.

Nawet po latach pracy z bezdomnymi muszę powiedzieć, że praca z ekspertem z doświadczenia sprawiła, że nauczyłam się więcej, niż mogłam się spodziewać.

Nie będąc konkurentkami, uzupełniałyśmy się nawzajem. Razem mogłyśmy zapewnić bezdomnym kobietom jak najlepsze wsparcie. Dla kobiet ważne było również zobaczyć, że profesjonalista i kobieta, która doświadczyła bezdomności, mogą ze sobą współpracować.

Nawet po latach pracy z bezdomnymi muszę powiedzieć, że praca z ekspertem z doświadczenia sprawiła, że nauczyłam się więcej, niż mogłam się spodziewać. Z jej pomocą uzyskałam znacznie dokładniejszy obraz sytuacji naszych klientów i lepsze zrozumienie przyczyn, które przyczyniły się do ich bezdomności. Dzięki zaangażowaniu mojej partnerki klienci mogli też łatwiej zaufać mi jako profesjonalistce. Jej własna historia wzbudziła nadzieję w kobietach i sprawiła, że czuły się mniej zawstydzone swoją sytuacją. Moja partnerka nie pozwalała mi zwątpić w naszą pracę, nawet gdy sytuacja kobiet wydawała się beznadziejna.

Praca z ekspertem z doświadczenia była naprawdę otwierającym oczy doświadczeniem zawodowym i pomogła mi w dalszym profesjonalnym rozwoju. Chciałabym zachęcić wszystkich profesjonalistów do zastanowienia się, jak mogliby obecnych i byłych klientów zaangażować w pracę pomocową.

Partnerzy projektu

CARITAS
ARCHIDIECEZJI WARSZAWSKIEJ

Society of Social Psychiatry
P. Sakellaropoulos

**Deaconess
Foundation**

Kliknij na logo aby uzyskać więcej informacji

Skontaktuj się z nami pod adresem **aczarnocki@caritasaw.pl**

Projekt współfinansowany w
ramach programu Unii Europejskiej
Erasmus+

Wsparcie Komisji Europejskiej dla produkcji tej publikacji nie stanowi poparcia dla treści, które odzwierciedlają jedynie poglądy autorów, a Komisja nie może zostać pociągnięta do odpowiedzialności za jakiekolwiek wykorzystanie informacji w niej zawartych.